

Amtsprovst Johan Peter Købkes Selvbiografi. Ved Jørgen Swane.

(Stuttet.)

Da Allarmtrommen 1795 forkyndte sørgelig os Alle, at Kiøbenhavn stod i Brand, maatte jeg atter til at standse min Læsning og flytte Bøger som Gods ud af Byen. I Juni Maaned gik jeg op til skriftlig Examen og i Juli op til mundtlig Embedsexamen. Vel erholdt jeg ikkun Characteren haud illaudabilis, men aldrig kunde jeg have gjort Fordring paa mere, da jeg i saa mange Aar var afvant med at skrive og endnu mere med at tale Latin. Det kan vel og hælde sig, at Professorerne med Rette havde den Fordom imod mig, at jeg ikke stak saa meget dybt. Nok, jeg var veltilfreds, min Familie og mine Venner med. Det varede ei længe, før jeg tænkte paa at holde min Dimisprædiken, som blev holdt under Professor *Moldenhawer* med Laudabilis, og derefter strax den katechetiske Prøve under Biskop *Balle*, Professor *Münter*, Provst *Høyer*¹⁾ (og nuværende Biskop *Bloch*²⁾, da Kapellan ved Holmens Kirke. Den blev holdt i Holmens Kirke og fik eenstemmigt laudabilis et quidem egregie. Jeg havde besøgt og besøgte efter Examen Blaagaards Seminarium, især naar den første Lærer *Clausen*³⁾ havde catechetiske Øvelser. Han var saa god at giennemsee min skriftlige Udarbeidelse af min catechetiske Prøveafhandling og trøstede mig med, at Man aldrig kunde nægte mig Laud, naar jeg ei manglede Foredrag. Jeg høstede overalt megen Nytte af saaledes i et Aars Tiid at besøge Seminariet og tænker endnu med Fornøielse paa *Clausens* Velvillighed.

Lang Tiid forgik nu ei, før jeg, som da var Skik, udbad mig af daværende Cancellie-Præsident, Geheimeraad *Brandt*⁴⁾ at prædike for ham; han tillod det. Jeg holdt den i Frederiksberg Kirke. Jeg fik megen Berømmelse af ham ved første Audience for den og for min Fliid ved Academiet, for hvilken han udtrykkelig udlod sig med, at jeg var, og borde være de Studerende et Mynster. De kunde see, sagde han, hvad ægte Flittighed i kort Tiid kunde udrette. Med Bifald prædikede jeg nu og for Biskop *Balle* og fik en hædrende

¹⁾ *Høyer*, Christian Frederik Andresen, 1739—1797. Sognepræst til Holmens Kirke.

²⁾ *Bloch*, Jens, 1761—1830. Biskop i Viborg.

³⁾ *Clausen*, Gerhard, 1751—1801. Inspecteur ved Blaagaards Seminarium

⁴⁾ *Brandt*, Christian, 1735—1805. Præsident i danske Cancelli.

Attest. Skiondt jeg af og til holdt mig ved det tydske, fik jeg og Adgang til de danske Præster og prædikede Hoimesse-Prædikener, thi i de tydske [Kirker] kunde jeg kun faae Aftensang. Den ærverdige *Holst*¹⁾ til Trinitatis, Provst *Høyer* til Holmens og Doctor og Professor *Hansen*²⁾ til Helliggeistes Kirke tillode mig at bruge deres Kirker. Ved Provst *Høyers* Godhed blev jeg uventet, strax efter min catechetiske Prøve, Lærer i et Institut for Pigebørn, Døtreinstitutet, kaldet. Han skrev mig et smigrende Brev til i Anledning af den Yndest, han fik for mig som Censor ved benævnte Prøve, og vel tilfreds med Posten underviste jeg nu der i Tydsk, Historie, Geographie m. m. Professor *Hansen* bærede mig med sin Yndest som Prædicant, og viste sig virkelig som min virksomme Velynder og meddeelte mig og en særdeles skøn Attest. En saadan meget betydende erhvervede jeg mig og af Doctor *Marezoll*, og saaledes forsynet begyndte jeg nu at søge Præsidenten. Jeg mærkede snart, at han blev mig bevaagen, thi som man den Tiid spøjte med, gik han let over med mig fra at pille paa mine Kioleknapper til at byde mig en Priis Tobak af hans Daase og derfra til et Kys af ham paa Kinden, som var, sagde Man, det sidste Trin, da Man saa var Befordring nær. — Ahlhedens Kald blev ledigt; der fordredes en Mand, der forstod det Tydske, thi i Friderichs Kirke, der var bygget for de tydske Colonister, skulde hver Søndag prædikenes tydsk, og der var i et Annex Karup en dansk Menighed. Professor *Hansen* havde talt med Præsidenten om mig, han underrettede mig om, hvorlunde jeg skulde ugentlig nøiagtig gaae til Audience, der var hver Mandag Morgen Klokken 6, medtage mine Attester, hilse fra ham og iøvrigt vente yderst taus, thi den vilde muligen Geheimeraad *Brandt* sætte paa Prøve. Ene holdt jeg mig og til Præsidenten, men havde og en Velynder i daværende Etatsraad og Deputeret *Reiersen*³⁾ i Cancelliet, og saaledes stred jeg Striden og erholdt Ahlhedens Kald, skiondt Præsidenten endog paa det sidste aldrig gav mig bestemt Haab; thi med mig entrerte en Holstener, der rigtignok oversaae mig og pukkede paa sin Fortrinsret, men fik ei det, formodentlig fordi Præsidenten vilde hielpe os begge, thi 8 Dage efter mig blev han kaldet til Altona. Endelig nærmede sig Dagen, da Embedet skulde bortgives, og Præsidenten havde den egne Skik, da man sædvanligst samme Morgen gjorde sin Opvartning, at bestille den hiem til sig om Aftenen, om hvem han maatte da have Vished at ville vorde Manden. — Cancelliebudene gratuleerte saaledes mig, da de hørte, at jeg om Aftenen Klokken 7 skulde komme

¹⁾ *Holst*, Christian, 1730—1807. Sognepræst til Trinitatis Kirke.

²⁾ *Hansen*, Peter, 1746—1810. Sognepræst til Helliggeist Kirke, Biskop i Christianssand.

³⁾ *Reiersen*, Holger Christian, 1746-1811. Kancellideputeret, Konferensraad.

til ham, og forsikkrede mig, at jeg blev Manden. Jeg kom, og Præsidenten forkyndte mig, at jeg var kaldet; men til min store Forundring spurgte han mig, hvad Adgang jeg havde til Hans Kongelige Høihed Kronprindsen og til Grev A. P. *Bernstorff*, der saa kraftigen i Statsraadet havde talt for mig. Jeg forsikkrede, hvad Sandhed var, at jeg som Candidat eller fra den Tiid, jeg forlod min borgerlige Stilling, aldrig havde talt med dem, men han paalagde mig at tage ud at takke Grev *Bernstorff*, hvilket jeg og gjorde; thi Kronprindsen var samme Dags Eftermiddag rejst til Holsteen, og altsaa hos ham kunde jeg ei faae Audience. — Upaatvivlelig saae jeg her Følgen af den Opmærksomhed, der var værdiget de forskellige mundtlige og skriftlige Foredrag, jeg underdanigst havde givet saavel Hans Kongelige Høihed som Statsministeren. Der udbredte sig jo nu en Glæde over mit Huus og min hele Familie, og jeg blev en Genstand for Venskab og Misundelse. Imidlertid havde jeg dog hellere ønsket at blive Personelkapellan hos den gamle *Abildgaard*¹⁾ til Nicolai Menighed, hvilken Post jeg søgte, og som samme Dag blev bortgivet til en *Grundtvig*²⁾; thi Kiøbenhavn yndede jeg saa meget, og Landsbypræstens Post var ei mit første Ønske, men glad var jeg jo alligevel, og mit Kaldsbrev modtog jeg af Dato 27. Mai 1796.

Jeg maa endnu dvæle noget ved den i mit Liv mærkelige Overgangs-Periode. Min egen Familie yndede den i Grunden ei, og hvorledes kunde jeg fortænke dem deri? De vare ældre erfarne Mennesker, saae mig at træde ud af Næringsvei med Kone og fire Børn og gaae en uvis Fremtiid imøde; mig at betræde en Bane igien, som jeg i otte Aar havde fiernet mig fra. Jeg selv har siden tænkt paa min Dristighed med og undret mig over den. Andre, der bedre kiendte den vanskelige Stilling, jeg stod paa i et Fag, der fordrede mere end det, jeg var opdraget til, og vare mere bekiendte med de Vanskeligheder, som den Gang indtraf for Bageriet, hvor blandt andet en Vinter Kornvahrerne stege til en Priis af 1 Rdl. Courant for hvert Lispund, en Tønde Rug og Hvede veiede, hvor en Tønde Smør løb i 80 Rdl. Courant Tønden, og saaledes flere Ting; hvor gamle holdne Mænd rystedes paa saadan Tiid, vare Nogle af Mening, at jeg gjorde vel i i Tide at tænke paa Forandring, og atter Andre forekom det, som om det Anlæg, jeg havde viist, før jeg gik over til det borgerlige Fag, fortiente ogsaa en anden Udvikling end den, mit fratraadte Fag kunde forunde mig. Jeg var virkelig bleven en Gienstand for Manges Omtale og Mening, og med spændt Opmærksomhed ventede Man paa Udfaldet. Jeg selv var den roligste,

1) *Abildgaard*, Peder Hersleb Pedersen, 1727—1799. Sognepræst til Nicolai Kirke.

2) *Grundtvig*, Hans Jørgen, 1769—1831. Sognepræst til Toxværd.

og da en vis Ærekiærhed var mig egen, da jeg altid har havt og beholdt og endnu er af den Tanke, at Mennesket kan Meget, naar det alvorlig vil, saa glædede jeg mig i Haabet ved Fliid og Anstrængelse at seire. — Jeg indsaae godt, at jeg især i saa kort Tiid aldrig kunde vente mig til Embedsexamen et laudabilis, — for det laae mig Meget i Veien, — ja selv maaskee Fordom hos mine Dommere, — jeg følte, hvor meget jeg i det latinske Sprog stod tilbage, baade i Skriven og Tale, og var særdeles undseelig i det første ved at lade mig see blandt mine Commilitoner; men med mit Maal for Øie og ved min virkelige Fliid og Flittighed overvandt jeg det. — Jeg kiededes ligesaalidt, som jeg trættedes, dog aldrig læste jeg nogen Løverdags Aften, men derimod med dobbelt Lyst om Søndagen. Jeg unddrog mig al Selskabelighed, endog i vor Familie-kreds, fra det Øieblik, jeg begyndte alvorlig, indtil jeg var færdig. Jeg forundrede mig ofte over, hvorlunde det, jeg læste, blev mig hastigen saa lyst og fatteligt, men jeg troer og, at den frie Aand, hvormed jeg læste, bidrog meget dertil; thi naar Man ret betragter, hvorlunde Man som oftest i Studenterdagene læser, hvor frygtsom Man er, naar Man ei følger Professorens Ord, hvorledes Man virkelig, i det mindste i Begyndelsen, gaaer og som gandske ukyndig i det nye Fag maae gaae i Ledebaand og skal jurare in verba magistri, saa vil der og skal der nogen mere Tiid til, end der maaskee behøvedes. Jeg har i Grunden aldrig selv ret kunnet fatte det Manufactørvæsen, der er blevet saa høit nødvendigt. Jeg seer nok, at det paa flere Maade kan være nyttigt, men mon det dog ei viser, at Collegier ei kan høres med den Nytte, som den Unge haaber? Imidlertid var det mig lettere anden Gang at læse til Embedsexamen end første Gang, men muligen vare og mine Evner mere udviklet ved de forskellige Ting, jeg var bleven i min borgerlige Stilling vant til at tænke over; thi vist er det, at om min borgerlige Stilling satte mig tilbage i nogle Henseender fra Studeringerne, saa vandt jeg paa mange Maader i andre Henseender, hvilket igiennem Livet siden paa mangfoldige Maader har baadet mig. — Ved min Overgang til Studierne igjen kom jeg i den mig saa kiære rolige huuslige Stilling, der var min uforglemmelige Hustru saa dyrebar, og i hvilket Liv hun aandede langt livligere end i de vidt omfattende Hverv. Derfor saa ønskeligt for mig, derfor saa kiært for hende at vorde Præstekone i en Kiøbstad, derfor dette i saa mange Aar vor Plan, der aldrig lykkedes. Aldrig var jeg eller hun Hader af Landlivet, der har sine Fordele, men begge vare vi langt bedre skikkede for det stillere Liv. Avlsmand var jeg langt mindre, end hun var Landsbykone. Jeg troer endog, at hun tilsidst fandt Behag deri, men mit Studerekammer var og blev mit kiæreste Værelse. De faae Gange, jeg som Præst fik Leilighed til at prædike i Kiøbstad, arbeidede jeg

meget muntre til min Tale, glædede mig ved en skarp Fliid og var saa inderlig glad og munter stemt ved mit Foredrag. Uagtet jeg under Forandringsperioden var en daglig Familie af mig, min Kone, hendes Søster og to Børn og en Pige; thi de to andre Børn vare, den ældste hos min Svoger *Niels Schyth*, da Præst til Haarslev og Jellinge i Sjælland, den anden Søn hos min Fætter¹⁾, og jeg ingen Indkomster havde uden den overblevne Huusleie af min Gaards Renter og maaskee 100 Rdl. Indtægt af Bagerlauget, hvis saakaldte Laugskriver jeg blev, fordi jeg gratis havde været det i Gierning, som Laugsinteressent, saa levede jeg veltilfreds ved min nøisomme og økonomiske Hustru. Den Tiid var blandt mine lykkeligste Dage. — Da jeg havde faaet Examen, og strax derefter blev Lærer i Døttreskolen, havde jeg derfor 12 Rdl. maanedlig, altsaa en god Tilvæxt. Uagtet jeg derfor ikke overskred min vante Stilhed, besøgte dog af og til mig de eneste nye academiske Venner, jeg havde faaet: nuværende Præst ved Holmens Menighed *H. C. Michelsen*²⁾ og hans Brødre, *Carl*³⁾, der siden blev Professor i Norge og døde som Læge i Slagelse, og *Nicolai Michelsen*⁴⁾, der som ung Mand døde tidlig. Især var det dog den første, med hvem jeg fraværende førte en venskabelig Brevvexling, og (i) hvem jeg bestandig under alle Forandringer og selv under det theologiske Systems og Foredrags Sygelighed fandt urokkelig den samme faste, uforandrede Ven. Forskiellige Fornøjelser nød jeg og med disse Brødre i deres værdige Forældres daværende Hiem paa . . . . . i Siælland, og mange Aar før kiendte jeg den gamle Inspector *Michelsen*⁵⁾. Til hiin Tiids academiske Venner regner jeg og Pastor *Knap*⁶⁾, Ridder af Dannebrog, Præst til Brahetrolleborg i Fyen, ogsaa Ridder af Dannebrog Pastor . . . . . nu Sognepræst til . . . . . Mangen glad Time gik, da *H. C. Michelsen* var Inspector paa Walkendorfs Collegium, hvor just dets Jubilæum 1796 skulde have været høitideligholdt, og jeg, indbudet til Festen, havde forfattet en Sang, men Glæder som Fester blev der ikke af; thi Kiøbenhavns Ildebrand hindrede dem. Dog var det til almindelig Glæde, at Collegiet, da som 1728, sparedes af de fortærende Luer. — Efter nu lykkelig overstanden Examen viste man overalt megen Deeltagelse i min heldige Fremgang, og som Lærer i den allerede nævnte Døttreskole havde jeg megen Fornøielse og sporede almindelig Yndest, og saaledes hørte og med varm Deeltagelse saamange Venner og Yndere min Befordring til Sognepræst paa Ahlheden og

1) *Køkke*, Peter Berendt, 1771—1843. Bager i Kastellet.

2) *Michelsen*, Hans Christian, 1769—1835. Kapellan ved Holmens Kirke.

3) *Michelsen*, Carl Frederik, 1771—1817. Landfysikus i Kristians Amt.

4) *Michelsen*, Nicolai Lund, 1773—1809. Kgl. Copist.

5) *Michelsen*, Hans, 1739—1800. Inspecteur for Søetatens Seildugsfabrik.

6) *Knap*, Børge Henrik, 1775—1850. Præst til Brahetrolleborg.

smigrede sig selv og mig med, at det let og snart vilde aabne mig Vej til noget Større. Beviserne paa Venskab og Agtelse fandt jeg nu virkelig. — Bagerlauget forærede mig en sort Lystrings Præstekiole med Tilbehør og dets daværende Oldermænd Hr. *Dobel*¹⁾ en Sølv-Sukkerske med en af ham skreven Devise udgraven derpaa. Jeg havde nu sagt saa mange gode Forbindelser mit Farvel, havde i det sidste Aar vundet Tilvæxt i Agtelse, som Øvelse i offentligt Foredrag paa Prædikestole og ved catechetiske Øvelser i Biskop *Balles* eget Huus, hvor han især lod de Candidater øve sig med Ungdom under hans Veiledning, hvilke nu kunde strax indlemmes i det daværende catechetiske Selskab, hvor der ei altid var Plads, men kun ved Afgang. Jeg vedblev og at bivaane Blaagaards Seminarium under *Clausen*, og forglemmer ei heller den Fornøielse og den Nytté, jeg havde af at høre min uforglemmelige Professor *Wahl*²⁾ over Naturhistorien, da Tiden nærmede sig, at jeg skulde reise for at tage mit Rige i Besiddelse, dog først uden min Familie, thi min høit frugtsommelige Kone kunde da ei reise med. — Mærkelig blev for mig den sidste Aften ved en Sætning, som vor *Christen Pram* havde skrevet i min Stambog af Cicero de amicitia, (idet) han med et Haandtryk forsikkrede mig, at naar jeg vilde gjøre ham til min Commissionær, naar jeg søgte Befordring, skulde hans Fliid for mig svare til Ordene af hans Pen; det skete siden.

Jeg tiltraadte nu min Reise over Callundborg til Aarhus, hvor forhenværende Procantsler, Professor *Janson* var min Biskop. Jeg reiste denne Vei under mange Tanker. 6 Aar tilbage gjorde jeg samme Tour for at besøge gode Venner og især min Svoger *Schyth*, da Præst i Hjortvang, og paa den Reise mindes jeg, at jeg ei kunde modstaae min Lyst til at prædike og virkelig da og blev hørt med Bifald. Nu var jeg kaldet dertil og havde saaledes naaet mit Ønske. Jeg mærkede godt, da Smakken stødte mod Bolværket, at den derværende store Hobs Opmærksomhed var henvendt paa mig. Jeg hørte tydelig de Ord: »Det er Bageren, der er bleven Præst!« Dog en Bekjendt af Aarhus By rev mig ud af min Forlegenhed. Jeg lod mig om Eftermiddagen frisere og gik til Biskoppen. Jeg gienkiendte ham, han ikke mig. Han modtog mig, hvad hans Udvortes syntes, bispelig i Følelse af sin ophøiede Stilling mod min, men, naar man lærte at kiende ham, var han en særdeles god og behagelig, munter Mand. Da jeg sagde ham, hvem jeg var, spurgte han mig til min Forundring, om jeg kunde prædike Tydsk? Maaskee havde og hine Ord naaet hans Øre, saa at han maaskee ei havde den bedste Trø om den Mand, der skulde tale hans Moders-Maal³⁾.

1) *Dobel*, Joh. Christopher, død 1807. Kgl. Mund- og Feltbager.

2) *Wahl*, Martin, 1749—1804. Botaniker.

3) *Janson* var født i Golzwarden i Oldenburg.

Han yttrede, at Man gjerne kunde forstaae Tydsk uden just derfor at kunne tale det offentlig; men da jeg til Held havde Attester fra alle vore tydske Præster i Kiøbenhavn og ogsaa fra *Marezoll*, opklaredes hans Ansigt, og han blev meget blidere. Imidlertid kom jeg for tidlig til Ordination, da der var en 12 Personer den Gang, og jeg var en af de først ankomne. Han bad mig reise til Ahlheden og forrette Prædiken for at lette det især for en Præst, der just ei var Sproget mægtig, men hialp i ministerielle Forretninger, — da han nærmere vilde skrive mig til, naar jeg skulde komme tilbage til Aarhus.

Jeg reiste da, efter nogle Dages Ophold hos siden afdøde Stiftsprovst *Bechmann*¹⁾, og kom til Friderichs Præstegaard. Prædikede som Candidat næste Søndag i begge Kirker og saa mig omkring, hvilket var mig saa meget lettere, som min Formands Kone endnu var der. Jeg havde ventet, at den øde Egn havde giort et selsommere Indtryk paa mig, at den svære Lyng, de magre Marker, den skovløse Udstrækning havde ligesom skrækket mig, at det overmaade sandige Karup havde vakt mig til sørgelig Stemning; men det nys forladte Kiøbenhavn med sine Askehobe stod i for levende Erintring, saa min Følelse var mildere, end den maaskee ellers vilde have været. Tiden gik ret godt, og jeg stødte strax paa 2 Nabopræster fra Kiøbenhavns latinske Skole, der næsten vare, skiøndt jeg troer lidt yngre, samtidige der med mig, *D. Grønbech*²⁾ til Wium og Lysgaard (i Aarhus Stift som mit Kald), et ret net lille Embede, en 1½ Mil maaskee fra mig i en ikke ubehagelig Egn med en skiøn Præstegaard, den anden Nabopræst var *G. Nielsen*³⁾ til Dollerup og Ravnstrup, der høre til Wiborg Stift; Præstegaarden laae kun en Spadseretur, men giennem tyk Hede, fra mig. Til ham kunde jeg komme, om jeg vilde, hver Dag og endog til Fods. Sandelig det blev og mit bedste Selskab.

En selsom Tildragelse kan jeg dog virkelig ei forbigaae, der mødte mig i de allerførste Dage, da jeg var kommen til Præstegaarden, da den stod i Liighed med en, der nogle Aar tilbage var mødt mig i Kiøbenhavn, og begge disse Begivenheder have tidt i mit Liv givet mig Anledning til at tænke paa, at Forsynets Veie og vore ere vidt forskellige; skiøndt vi ofte græmme os ved feilslagne Haab, er det os dog vist til Gavn. Det faldt mig ind at ville have en Classelotterieseddel, da jeg just det Aar havde frasagt mig, formedelst Reisen, Andeel i en Deel Sedler, som et Selskab i Kiøbenhavn i en Deel Aar uden Tab havde holdt. Jeg skulde til Wiborg,

¹⁾ *Bechmann*, Niels Kirkmoe, 1753—1840. Sognepræst til Aarhus Domkirke.

²⁾ *Grønbech*, Daniel, 1764—1852. Sognepræst til Wium og Lysgaard.

³⁾ *Nielsen*, Gavert, 1764—1826. Sognepræst til Dollerup og Finderup.

den nærmeste Kiøbstad for mig, og traadte just ind til Lotteriets Collector for at bytte en 100 Rdl.-Seddel, da det faldt mig ind at spørge om en Classelotterieseddel. »Var De,« svarede han, »kommen i Gaar, da var her en Mand i Byen, som meget gierne vilde solgt sin, men formodentlig er den borte«. Han henviste mig til en Kiøbmand, der med et Par Andre havde taget den, men nu ei vilde, som han sagde, af med den. »I Gaar,« lagde han til, »maatte han trygle os den paa«. Just den Dag var jeg bestemt at tage til Wiborg, men min Tydsker, der kiørte for mig, bad mig udsætte det den Dag. Det største Lod kom paa den Seddel; den fattige Ahlhedepreest fik ligesaa lidt her af Lykken, som da jeg nogle Aar tilbage i Kiøbenhavn en Morgenstund saae Nr. 2, 12, 24, 27 paa et Stykke Læder skreven, besluttede at tage dem med 4 Mark pr. Quarterne, stak 3 Gange paa samme Formiddag mine Penge igien i Lommen og saae selv med Sorg om Eftermiddagen, at alle Numrene, kom og jeg kunde været Eier af 10,000 Rdl., men hvorfor skulde det saa hændes? — Jeg har tidt havt Leilighed til at erkiende, at det sikkert var mit Gavn at faae den Skuffelse. — Bliv aldrig mismodig Menneske! naar det ei gaaer dig efter Ønske!

Føie Tiid efter fik jeg Ordre fra Biskoppen at møde i Aarhus for at ordineres og at holde min Ordinationsprædiken 15de Søndag post Trinitatis over Dagens skionne Evangelium, og især over de sidste Ord: Søger først Guds Rige. Prædiken til Høimesse i Domkirken vandt Biskoppens Bifald tilligemed daværende Stiftamtmand, Hans Excellence Geheimeraad *Guldbergs*¹⁾; kun beklagede Biskoppen, at han ei kunde høre mig paa Tydsk. Dagen efter var Bispeexamen for fire af Ordinandi, hvor vi da alle vare indbudne af Biskoppen til Middagsselskab, da Hans Høiærværdighed havde bragt det af Mode at indbyde Ordinandi paa selve Ordinationsdagen, der medførte dem en Udgift til Bispens Kiøkken af 10 Rdl. for hver, efter gammel Skik, der nu hos ham var aflagt. Vi mødte Klokken 9, og hver fik paa et Ark Papir 4 skriftlige latinske Spørgsmaal, hvilke han udtrykkelig bad os at besvare kort. Det stemmede godt med mit Ønske. Klokken omtrent 11 kom Biskoppen og vilde vide, hvorledes det gik os. Jeg svarede, at jeg skrev paa mit 3die; thi hver havde, saavidt jeg mindes, sine egne Spørgsmaal. Han tog mit Papir, giennemlæste det, da det 3die var færdigt, rasonnerede med mig over det sidste, og underskrev selv, men jeg skrev tilsidst mit Navn under det Hele. Snart viste det sig, at Biskoppen havde særdeles Hensigter med mig, og at min Hurtighed ei baadede mig stort. »Da De skal være tydsk Præst, og jeg ei har Leilighed til at høre Dem prædike i det tydske Sprog, vilde De« — og nu bragte

¹⁾ *Guldberg*, Ove Høegh-, 1731—1808. Stiftamtmand i Aarhus 1754—1802.

han mig et nyt Testamente — »oversætte et Sted i det tydske Sprog, og vi ville paa Tydsk holde en lille Samtale derom«. Det var mig jo ei saa kiært et Indfald, men jeg tog Mod til mig, og det gik ret godt. Stedet var i Brevet til de Corinthher og herved et Parallelsted hos Esaias. Han kom strax med Biblia hebraica, og ogsaa her maatte jeg oversætte; men da Biskoppen viste sig veltilfreds og smilede ved den uventede Prøve, han havde sat mig paa, var jeg ret glad derved, da den var forbi. Han bad mig nu gaae ned til Selskabet, da mine Colleger ei vare færdige, dog var jeg den Eneste, der saaledes udstod Examen. Klokkeren blev over 2, og Bispinden bad mig gaae op og minde Biskoppen om Tiden og Selskabets Nærværelse. Jeg kom til ham med Ærendet, men en af Ordinandi havde kun endnu besvaret sine 3 Spørgsmaal, og Biskoppen behagede paa Tydsk at indlade sig med mig om hans 4de, og med et tilfredsstillende Smil sagde han: »Ja, jeg var nok vel stræng mod den tydske Præst«. Efter Bordet skulde vi give den sædvanlige Eed og maatte derfor op paa hans Studerekammer. Her faldt det ham ind at spørge os, om vi ikke nok kiendte de symboliske Bøger, hvilke jeg just nylig havde læst. Jeg svarede Jo, og atter indlod han sig nu med mig »de bonis operibus«, om der ei var Uoverensstemmelse mellem Apostlene deri, og hvad min Mening var om Luther i den Henseende. Jeg var nu bleven vant til Samtale med ham og mere frimodig, og jeg kom altsaa og godt fra dette. Min Examen var altsaa ikke let, men erhvervede mig virkelig og hans Agtelse og Yndest. Faae Dage efter Ordinationen reiste jeg tilbage til mit Embede. Dog forlod jeg ei Aarhus uden at gjøre Hans Excellence Stiftamtmand *Guldberg* min Opvartning, i hvis Forgemak jeg som Discipel saa ofte havde anmeldt Professor *Sahl* til Audience, men var nysgierrig efter selv at tale med denne forfiente danske Lærde. Han modtog mig i sit Bibliothek paa en saare behagelig Maade og complimenterede mig for min Prædiken, der i Udarbejdelse og Foredrag havde hans Bifald.

Ved min Hiemkomst til min Præstegaard ventede der første Søndag ministerielle Forretninger paa mig, hvor jeg da blev budet til Middagsmaaltid. — Jeg glemmer ikke, hvorledes jeg sattes i Forundring ved at høre mine Tydskere tale, et saa forunderlig kauderwelsk Sprog. Jeg forstod næsten Intet. Jeg glemmer aldrig, hvor underligt det forekom mig, da en Fader sagde til sit Barn: Nim de Kap ab, da komt de Par: »Tag Huen af, der kommer Præsten«. Tonen var, som naar jeg kom engang imellem i Jøde-Synagogen. — Der mødte mig ellers ikke noget Mærkeligt. Høsten var nu næsten forbi, og jeg tænkte paa at reise til Kiøbenhavn for at hente min Familie og overlod Gaarden til min Avlskarl, der

havde tjent min Formand Pastor *Munch*¹⁾. Denne Karl fulgte mig til Egtved, tiende mig, indtil han blev gift med en Gaardmandsdatter i Rougsted i Annexet Ølsted og ved en særdeles Leilighed kiørte for mig og min Familie igjen fra Jylland til Mehrn i Sælland. Han var fra Dollerup Sogn ved Wiborg og hed Peer Skov. — I Midten, om jeg ei feiler, af September samledes jeg med min Kone og Børn saa glad i Kiøbenhavn. I min Fraværelse var min Datter *Louise*²⁾ født. Jeg hiemmedøbte hende, det første af mine Børn, og min Kones Moder holdt hende over Daaben, og en Glæde for den gamle Moder.

Under mit korte Ophold i Kiøbenhavn havde jeg Meget at varetage. Det Vigtigste var, at jeg solgte min Gaard og tabte omtrent 1000 Rdl. Aldrig borde den da været solgt, thi den var skikkelig bortforpagtet, og kun 2 Aar forløbne af Tiden; men man trængte paa mig at faae de Penge ud, Familien havde deri, forestilte mig, hvor vanskeligt det vilde være at eie Gaard i Kiøbenhavn og boe i Jylland. Dog, det havde ei været saa vanskeligt, som det blev gjort, og Overskuddet af Gaardens Udgifter (o: Indtægter), var godt kommet Manden paa Heden til Hielp i det lille Embede, men det lod, som Man tænkte, at Præstekald føder ei blot, men foder sin Mand. De Fleste, der borde have handlet, taug, hvorfor? — Deels fordi de troede, det kunde snarlig indhentes i den Vei, jeg kom, og deels virkelig andre Forbindelser paalagde Forsigtighed ved at være for stræng paa mit Parti. Vel stred den mig uforglemmelige Velgiører, min Kones Oncel Farver *N. Schov* kraftig for mig og eftergav mig 500 Rdl., som jeg skyldte ham, men han var kun een. Og mine to ældste Døttre betænkte han siden saa vel, at jeg velsigner tidt hans Minde³⁾. Dog nu er jeg kied af at holde mig længere ved det, der i mange Aar nagede mig og aldrig gandske glemmes, — fordi jeg aldrig var Ødeland, aldhig har Noget at bebreide mig, hvorved jeg satte mit Gods overstyr, kun maaskee min Godtroenhed og Frygt for og Afsky for Trætte. Noget mere, som Man siger, Haar paa Tænderne, havde gavnet mig og Mine. Jeg forlod i Grunden Kiøbenhavn som en Stodder. Fremmede hialp mig meest, og uden at nævne dem husker jeg dem med Taknemmelighed.

Jeg husker ei rettere, end at jeg med Kone og hendes Søster⁴⁾, min nuværende Kone, og 5 Børn forlod Kiøbenhavn sidst i October 1796. Den sidste Ven, jeg sagde Farvel til, var min, i Aaret 1822

¹⁾ *Munch*, Hans, død 1806. Sognepræst til Frederiks.

²⁾ *Købke*, Jacobine Susanne Louise, 22. August 1796—27. Februar 1875 gift med Frederik Svendsen, Købmand paa Island.

³⁾ Her, og lidt ovenfor, er udeladt et Stykke ang. Forholdet til Moderen og Stedfaderen ved Gaardens Salg.

⁴⁾ *Meyer*, Sophie Margrethe, døbt 23. Maj 1763—8. Juli 1837.

bortdøde, 40 Aars Ven Conferentsraad *C. Rafn*, Assessor i Høieste-Ret. Det var Aften Klokken 10, da jeg og sagde ham og Hans et bestemt Godnat og Levvel. — Heldig gik Reisen i en 4-spændt Kareth til Callundborg og over Vandet til Aarhus, men Kiøbenhavnerne tænkte ei paa, at Man i Jylland ei saaledes kunde befordres. Saare trang med de mange Børn blev derfor Rejsen den første Aften fra Aarhus, da en af Vognmandens Heste lagde sig i det bellende Mørke for Vognen, og Moderen, med det diende Barn ved Brystet, af Frygt stod af; dog kom vi Gud skee Lov! til Anst skønne Kro den Gang og fik godt Kvarteer. Dagen efter landede vi hos Pastor *Grønbech* i Wium, opholdt os der et Par Dage, og i en stærk Storm kom til vor Præstegaard, om jeg mindes ret, 7ende November. Skiøndt vort Gods var gaaet 8te Dage fra Kiøbenhavn, før vi reiste, maatte vi dog forlade Aarhus, førend det kom der, og altsaa kom vi til Præstegaarden i tomt Huus. Men vor gode og velvillige Nabo, Pastor *Nielsen* i Fallitzgaarde og vore egne Sognefolk afhjalpe strax vor Trang ved at laane og strax tilkiøre os Sengeklæder, nødvendige Huusrødskeer, ja selv vor Føde for nogle Dage. Aldrig glemmer jeg, hvorledes min Kone med sit Barn ved Brystet satte sig paa en Skammel i den forreste Stue og lod sine Øine speidende løbe omkring uden at tale et Ord, som jeg ei heller glemmer den Munterhed, det foraarsagede, da en Vogn fra Aarhus ankom med vort Chatol og lod os da vide, at nu maatte Sognefolkene hente vort Gods. Det var, som naar en gammel Ven besøger os. Om føie Tiid blev nu vor lille, ret nette Præstegaard oppyntet, og der udbredte sig noget mere Liv over os, skiøndt jeg i de første Dage moerede mig ved et virkeligt Studenterliv, at spise paa Bord uden Dug, med en gammel Gaffel og en stumpet Kniv, af et Leerfad og en gammel Tintallerken m. v.

Uagtet jeg hverken kan eller vil skrive Topographie, lader jeg dog nogle smaa Bemærkninger gaae forud, før jeg skriver om min egentlige Virkekreds der. Colonien, jeg var Præst paa der, laae, som Man regnede, en 7 Miil Vesten for Aarhus. Min Præstegaard ligeoverfor Kirken paa Landevejen til Schive, hvortil Man fra Kirken regnede 4 Miil; $2\frac{1}{2}$ Miil omtrent nordlig laa Wiborg. En umaadelig Hedestrækning omgav os og Lyng, der gik os sædvanlig til endog over Knæene. Jeg troer vist, at Coloniens Udstrækning i Længde kunde regnes paa et Par Miil, fra de yderste Gaarde til atter de yderste, men Bredden maaske ei til uden det Halve mellem Bygningerne; dog regner jeg ei herhen Ager eller Hede paa nogen Kant, der hørte med til Gaardene. Naar jeg stod med Ansigtet mod Kirken lige paa Landeveien, havde jeg paa høire Haand en ordentlig stor By Haverdahl, hvis Gaarde laae paa hver Side af den i-Midten løbende Gade eller Landevei, hvor en for alle Gaardene brugelig

Brønd stod; thi Vand havde ingen enkelt Gaard. Gaardene bestode, om jeg husker ret, af 2 Længder og, mindes jeg ret, et Qvæghuus. Den indvendige Leilighed ei overflødig, men mange Steder ret net. Bohavet jævnt simpelt, men altid Seng med net Omhæng. Nogle af Kolonisterne vare temmelig høie og stærke, dog og nogle middelmaadige. Der gaves endeel virkelig pene Koner, skøndt og endeel soeagtige. I det daglige Liv vare uden Tvivl Tydskerne strænge, deres Døttre maatte gaae med til alt Arbeide paa Mark og i Lo og Lade. Nogle levede rask, naar de havde Forraad, og toge godt til Takke med Kartofler, der dog til alle Tider var Colonisterne en kjær Spise. Raske vare de almindelig i Arbeide, og særdeles nette kom de til Kirke, ei i nogen egentlig Bondedragt, men gierne i Kiol og Vest, og Endeel bare trekantet Hat. Deres Fruentimmer vare gierne i sort Stofs Trøie og Skiørt, hvide Forklæder og sorte Huer af Fløiel eller Silke med et Slags fremstaaende linned Kant paa Hovedet, saaledes og saakaldte Mansketter for Hænderne og i et sammenlagt Lommetørklæde en lille Urtekost af Tusindskjøn eller Krusemynte, naar de gik til Kirke. Deres Sang i Kirken var saare skøn, og der brugtes Petri Kirkes Gesangbuch; saa almindelig nydelig var Sangen, at Reisende ofte kom ind i Gudstienesten, og at selv Familier fra Wiborg om Sommeren besøgte mig for at høre Kirkesangen. Dog, jeg kommer mod min Villie for langt fra det, jeg vilde sagt. Jeg vil derfor gaae tilbage; thi jeg faaer nok Leilighed til videre at tale om Colonisterne ved Leilighed.

Paa venstre Haand af mig i min Stilling mod Kirken laae Grønhøy, en ligesaadan By som førnævnte. De derefter nærmest liggende Colonisteder vare de »3 Huse«, noget ud fra Kirken til Høire, og »4 Husene« en Strækning fra Præstegaarden paa Skraa mod venstre. Et Par Gaarde, Altona kaldede af min Formand, laae ikke langt fra Præstegaarden ad Vejen til Grønhøy. Navnet gav han formodentlig, fordi deres Qvæg saa let kom paa Præstegaardens Marker, der stødte lige op til. Nu Lidt igien om mine Tydskere. De vare gode at komme til, deres Præst gode og tjenstvillige, flittige Kirkegiængere og agtsomme Tilhørere. Kunde ei lide Paryk paa deres Præst, og, som der var Ornat ved Kirken, saa kunde de ei heller lide Pibekraven, den blev ei brugt. De havde ved Kirken den Skik, at for hvert Barn, der døde i tidlig Alder, hensattes i Kirkevinduet en Slags Krands til et Minde, der var behængt med Baand af forskiellig Farve, og saalænge jeg var der, tillodes aldrig nogen frugtsommelig Brud at bære Krandsen om Hovedet, men da, om jeg erindrer ret, en hvid Hue. Man kiendte ei heller til den Feil da paa Ahlheden, som nu paa Landet er saa almindelig. Ved deres Bryllupsgilder havdes der nogle Skikke, som jeg ei kan forbigaae at nævne. Enhver Brudgom havde sin saa-

kaldede Brudgomsfører. Brudgommen selv maatte paa Bryllupsdagen smykkes med en saa kaldet Strausz, der bestod i en Smække, besat med alslags kulørte Baand og Flitter; den blev heftet, om jeg mindes ret, paa det venstre Bryst, og en lignende Strausz maatte Brudepigerne skaffe Føreren. Bruden og hendes Piger vare i deres sædvanlige sorte Trøier og Skiørter og hvide Forklæder, men med bart flettet Haar. Med Musik og Skyden, hvilket jeg dog fik aflagt i min Tid, kom de til Kirken, men holdt i Nærheden og fik en Forfriskning, som de havde i Vognen. Violinerne vare ligeledes behængte med forskellige Silkebaand. Deres Middagsgilde var altid en god Oxekiødsuppe og deri stundum en Høne, Peberrod til Kiødet og derefter Flesk med vedlagt Suurkaal, der af nogle blev blandet med masede gule Ærter eller Kartofler paa samme Maade. Jeg erindrer ei, om Præsten og Familie fik ung Viin, dog forekommer det mig, og stundum sattes og en stegt Høne eller And for Præsten; Kaffe fik kun Præstefamilien, Bruden og Brudgom og de fornemste Koner. Imidlertid sattes der paa alle Borde Brød, Tallerkener med Smør, smaae Knaposte, Brændeviin og Øl, og Dands begyndte. Aftensmaaltidet holdtes ved Klokkeren 11; bestod af Risengrynsgrød, ferske Fisk, Kalvesteg; den for Brudeparret var i det mindste spækket. Ved dette Maaltid skulde altid den ene Sko stjæles ved Bordet af Brudens Fod af en af Førerne. Det skulde skee med List og var ofte vanskeligt nok, da Brudgommen skulde passe paa, men det skulde dog skee, og, saa vidt jeg mindes, skulde den, der tog den, da gjøre Bruden en lille Pengeforæring til Vugge. Saa dandsedes igien, og, saavidt jeg mindes, var Alt endt med Frokost, der bestod af særdeles veldannet Øllebrød og Levninger fra forrige Dag. Saadanne vare og Gilderne, da Trolovelse hos Præsten fandt Sted.

I Henseende til deres Avlsbrug vare de almindelig meget driftige. Jorddyrkelsen ei uden Besvær; de drev overhovedet med Stude, thi skjønt nogle Faæ havde smaae Heste, var det deels for at tiene imellem et Par Skilling, deels for bedre at kiøre til Kiøbstad, skjøndt og dette skete med Stude. I Sognet maatte jeg ofte kiøre med dem, og det gik ret godt og ei heller saa langsomt, som man troer; thi ved en lille Stok med en Jern-Pik i Enden fik Studene et Stik af og til, og det hialp. I den saa kaldte Beisetid, værst ved Middag i hede Dage, var det farligt nok at kiøre med Stude, de bleve let løbske, og Man maatte lade dem løbe. Jorderne bleve omtrent saaledes drevne: Lyngen og Jorden væltedes over med Ploven, et svært Arbejde for endog fire gode Stude for den. Saaledes laae den fra et Foraar til henved næste Aars Sanct Hansdag, da stak man Ild paa Lyngen, hvorved Jorden og blev brændt, og da denne Askejord nedplovet, siden atter plovet op, gav da ypperlig Rug.

Det forekommer mig, som Jorden først i tredie Aar blev ret beqvem. Saaledes især de Jorder, der laae længst borte fra Gaarden, af hvilke man tog et Par Kiærve og siden lod dem blive Faaregang. De virkelige Hjemmeagre bleve giødede, og Kartofler var efter Jordens Tilberedelse det første, der saaedes. Huller bleve huggede med en Hakke, deri kom god Giøde i hvert Hul, en eller to Kartofler i hvert og to à tre Kroneærter tillige, der siden voxte op med og vare fortræffelige Ærter. Boghvede var ingen Hovedsæd, men ofte besaaedes Jorden dermed og blev nedplovet i Blomster, Bygsæden var liden; men skikkelig var dog Havren, hvorefter Ageren lagdes ud til Græs. Hø var der Intet af og Lidet var det kunstige, der fandtes. Møddingerne blandedes aarlig i Gaardene, et Lag Giøde, et Lag fineste Lyng og Jord sammenbankedes meget net og giemtes, til den skulde bruges¹⁾. Paa Heden skiøres store flade Tørv, thi kun faae Steder var Mosetørv. Disse Fladtørv stakkes liig en Huuslængde som den fierde i Gaarden og var god Brændsel. De skiare og hiemkiørte aarlig Præstens uden Betaling, men fik naturlig Kosten. I Aaret 1797 oplevede jeg en Brand i mine Tørv i Heden, der satte mig i stor Skræk og nær var bleven farlig for Præstegaarden, da mine Folk paa een Tiid vilde stakke Tørv og afbrænde en fælleds Hedemark: Paa tredie Dag først slukkedes den. Uagtet jeg som Kiøbenhavnner ei havde stort Begreb om Landvæsenet og ei kunde have stor Interesse for, hvad der virkelig var mig ubekientd, saa blev dog min Gaard dreven, som den var vant, og som Tydskerne dreve deres, skiøndt, som Man sagde, min Formand ei gjorde saa stort deraf. Jeg gik med og saae til, men jeg kunde dog snart mærke, at den Jordbund ei var saa meget opmuntrende. Dyrkningen var meget besværlig, store vare de Strækninger, der skulde brydes; Vidierødder, som de kaldte dem, laae ofte af mere end en Snees Alens Længde for Ploven, og ofte knækkede Jernet. Det samme var Tilfældet med Ahlen paa mange Steder. Jeg kom virkelig fattig til et fattigt Land, og nogen Besætning og endeel Folk skulde man virkelig have kunnet sat i Arbeide, dersom der skulde ventes noget Mere end det jevneste. Jeg maatte altsaa nøies og være tilfreds med at indskrænke mig til Lidet. Hø gaves der ei en Haandfuld af, medmindre man en 14 Dage skulde holde sine egne og flere Folk med Heste og Vogn borte fra sin Gaard, flere Mile borte og i saa lang Tiid give med for Alle, og aldrig kunde Man see til dem eller høre fra dem, før de bragte Hø med fra de lerede Enge. Jeg forsøgte det eet Aar, men det var Umage, der næsten blev for kostbar. Et andet Aar kiøbte jeg Hø vist en 4 Miil borte, men siden havde

¹⁾ I 1880'erne — fortæller Oberst Rist — saa' han, da han var i Besøg paa en sjællandsk Herregaard, Nebbegaard, at man der »lagde alt grønt Af-fald i en Grube med Salt imellem, og det brugtes til Foders.

Herren det selv behov, og ogsaa den Operation overgik mine Kræfter. En 4 daarligt malkende Køer og 2 Heste og 2 Stude var hele Besætningen, og nogen Rug maatte til Hiælp til Hestene. Det Bedste var en god Faareflok, men som næsten først skulde lægges til, da den og var dyr at købe. Som Tydskerne havde deres Haver, havde vi og vor. Navnet bare de, men naar Man undtager Kaal, Kaalrabi og andre smaae Rødder, frembragte Jorden Intet, og Træer lykkedes ei, en lille Røn, et Hyldetræ hist og her; fire saadanne smaae fik jeg, der udgiorde vort Lysthuus, og Anlæget af nogle Gange besatte med 1000skøn og maaskee andre smaae Blomster viste, at det var Have, men Ribs eller Stikkelsbær bleve ei til noget, og mindre anden Frugt. Jorden pustes saa let til Sand.

Jeg vil nu henvende mig til mit egentlige Embede iblandt disse Colonister og som Præst tillige for det danske Annex Karup, der laae ved den bekiendte Karupaa. Dette Sogn var overmaade sandigt og naturlig ogsaa i en stor Lyngøgn. Kirken var tydelig en Levning af en større catholsk Kirke i Oldtiden; dens Loft havde en skøn Hvælving, og i Choret stod endnu et Skab med meget net forgyldte Fyldinger i Dørene og deri en gammel Stang med en Brikke paa, formodentlig til at bære Hostien paa, og, om jeg mindes ret, endnu i Skabet en liden Træsæske. Kirken gav man Navn af Frue Kirke. Denne Kirke havde og temmelig godt Ornat, som, om jeg husker ret, var givet af Aunsbergs Godsdes Eier, Etatsraad *Steensen*¹⁾, hvis Navn og Præsten, saavidt jeg mindes, bar paa Ryggen. Indkomsterne vare af det tydske Sogn 200 Rdl. med Afdrag af de bestemte Procent for Tienden, som Præsten ei fik af Colonisterne. Saalænge Karup Sogn ikke var udskiftet, hvilket skeete, hvis jeg ei feiler, under Herremændene til Aunsbergs Gods, *Søren Schiøtt*²⁾ og *Hans Ægidius*³⁾, Aar 1797, var Tienden paa en vis Maade accorderet aarlig med Præsten, vist c. 21 Tdr. Rug, der forøgedes, saavidt jeg erindrer, til en 28 Tdr. efter Udskiftningen. Offer og Accidenzer, feiler jeg ikke, beløbe sig til aarlig 112 Rdl. eller maaskee lidt mere, dog skal upaatvivlelig findes en nøiagtig Underretning herom i en Bog blandt mine Manuscripter, hvis den ikke er forkommen ved Flytning efter min Blindhed. Jeg havde og af en Annexgaard nogle Indkomster, som jeg nu har glemt, og hver Søndag kunde jeg om Sommeren faae deilige Ørreder af Karup Aa for 2 Sk. Pd., om Vinteren for 4 Sk., og mange til Foræring. Man kaldte derfor og Karup den tydske Præstegaards Spisekammer. Dette Annex havde tilforn været annekeret Thorning Kald, men Reisen derfra til Karup var saa lang og besværlig, at Man ved en Vacance lagde det

¹⁾ *de Steensen*, Steen, død 1797. Etatsraad, Herre til Aunsbjerg m. m.

²⁾ *Schiøtt*, Søren, 1767—1817. Eier af Aunsbjerg 1798—1803.

³⁾ *Ægidius*, Hans, 1743—1817. Eier af Aunsbjerg 1798—1803.

til det tydske Sogn, og jeg gav i min Tiid en Enkepension deraf. Familietallet paa Ahlheden har jeg glemt, om det ei findes mellem mine Papirer; een, om disse gives, findes i ommeldte Bog Byernes og Gaardenes og Eiernes Navne i Karup Sogn. Her vare de fleste Sognefolk i Forfatning meget maadelig. Naar jeg blot nævner, at hver Mand, saavidt jeg mindes, havde vist 100 Tdr. Land og maaskee fleere paa hver Td. Hartkorn, gjør man sig let Begreb om Egnens Ringhed. Deres flittige Strømpebinden var dem ei til liden Hjelp. Det var i de danske Egne Skik, at Pigerne, jeg husker ei om ogsaa Karlene, kom sammen Vinteraftener, fik sig en saakaldet Mørkningssovn og ved en Lampe i Loftet sadde om Bordet, fortalte Krøniker og bandt til 10 ja 11 om Aftenen.¹⁾ Om Colonisterne brugte det samme, er gaaet mig ad Glemme, dog optog vist Nogle den Skik, da adskillige danske Bønder skiftede fra omliggende Egne Gaarde med Colonisterne. Disse havde en Inspektør som nærmeste Øvrighed. Den da saa yndede Kammerraad *Gjørup*²⁾, siden troer jeg Amtsforvalter i Wiborg, var det føie Tiid efter min Ankomst.

Med min Formand Hr. *Munck* kom jeg saare godt ud af det. Vel modtog jeg Præstegaarden, ellers i god Stand, uden Gulve i Storstuen og et Gæstekammer; i dette sidste lagde jeg et selv i min Tiid, men jeg kiendte ingen Ret til at fordre sligt, og iøvrigt var Præstegaarden ret vakker. Begge mine Sogne laae i Aarhus Stift, men i Wiborg Amt, hvis Amtmand, Stiftamtmand Kammerherre *Sehested*³⁾ i Wiborg var. Jeg glemmer heller ikke at nævne min udmærket agtværdige Provst, *Levring*⁴⁾, en upaatvivlelig af Jyllands ypperste Provster, en mig godmodig Mand, god Taler og selskabelig i Omgang; han boede i Grønbæks skønne, sjeldne Præstegaard. Han tog aldrig Noget af Nogen i Betaling som Provst og var, hvad han fortiente at være, udmærket yndet og agtet. Jeg glemmer ei en særdeles Anecdote, da jeg i hans Sted skulde fungere som Provst ved Udskiftningen i Karup, ved hvilken Leilighed jeg havde Brev derom fra ham til Kammerherre *Sehested*, som der var som Amtmand. Om denne Herre var af de saakaldte Præstevener eller ikke, veed jeg ei tilfulde; thi skiondt jeg aldrig modtog hans Indbydelse, hørte jeg dog, at han ofte havde Præstemænd til Bords, og at Man ei just havde nødig at synge med *Baggesen*: »Bacchus for de Stores Taffel pyntet«. Han skal have været en munter og behagelig Vært, men spydig, naar Man var ham imod. Nu, hvad Aarsagen var, veed jeg ei, men jeg medbragte ved hiin Udskiftnings-Forretning et Brev fra

¹⁾ Blicher, der var født i Vium og en Tid lang Præst i Thorning, udgav *E Bindstouw* 1842.

²⁾ *Gjørup*, Michael Rodewald, 1757—1838. Amtsforvalter i Viborg.

³⁾ *Sehested*, Niels, 1756—1821. Kammerherre, 1789 Stiftamtmand i Viborg.

⁴⁾ *Levring*, Andreas, 1738—1801. Sognepræst til Grønbæk og Svstrup.

Provst *Leving*, der angik, hvad jeg vidste, Jord til Degnen, som Skolelærer. Saare spodsk giennemløb han det med den Ytring: »Hils Deres Provst, at Stiftamtmand *Sehested* nok kiender sine Pligter«, og lagde han til, »det er forunderligt, hvorledes Man kan spore Bispen i Provstemaven«. Jeg svarede: »Naar Deres Høivelbaarenhed behageligst medgiver mig Brev til Hr. Provsten, skal det ligesaa sikkert komme ham til Hænde, som hans kom til Dem; paa al anden Maade indseer De, at det er uværdigt for en Mand i min Stand at rapportere, og hvad Bispen i Maven angaaer, hvorfor ei ligesaa godt en Bisp i en Provstemave som en lille Konge i en Stiftamtmands?« Thi *Sehested* kaldte Man Kongen i Wiborg. Vi taug begge, og da jeg uheldigviis den Gang havde faaet et Gran ulasket Kalk i mit ene Øje, der foraarsagede mig megen Smerte, maatte jeg holde Stuen og kunde ei være med paa Marken ved Skoleloddens Udsættelse. Da Forretningen var mig forelæst, skulde jeg underskrive samme, og Kammerherren, som med enhver Pen skrev grovt, overleverede mig den samme meget galant med de Ord: »Tag Dem i Agt, Deres Velærværdighed, Pennen er saa spids!« »Hvorlunde det«, spurgte jeg, »Deres Høivelbaarenhed? Det er just godt«, sagde jeg, og saa med mit ene Øje paa den. »Hvi saa?« spurgte han. »Fordi«, svarede jeg, »man da baade kan skrive sit Navn vel med en spids Pen og tillige feie fra sig med den«. Dette Svar behagede ham saa vel, at han klappede mig paa Skulderen og sagde til Herremanden *Schiøtt* med en lille Eed: »Jeg troer, det er en Mand«, og fra den Dag var han mig særdeles bevaagen. Dog jeg kom fra Tienden, som egentlig var mit Embedes. Det var gandske efter mit Ønske. Jeg havde ikke med Tiende at skytte, der altid har været en ubehagelig Affaire med Sognefolkene. Jeg havde Intet med det almindelige Skattemiddel at gjøre, der forvolder saamangen Præst stor Ubehagelighed. Jeg havde været nødt til efter en Skik, som jeg næsten troer, var Skik flere Steder i Jylland, i det mindste der i Sognene før min Tiid, at modtage Offer, som de kaldte det, til en Præstekiole. Det beløb sig maaskee til en 20 Rdl. af begge Sogne, og som jeg troer, jeg før har meldt, forrettedes al Kirketieneste i Samarie og Bladkrave, da Vinger¹⁾ og Pibekrave var, som Paryk, Tydskerne en Modbydelighed.

Alle mine Prædikener bleve skrevne paa Tydsk, ja i Begyndelsen var jeg endog ængstelig ved at holde en Indledningstale til en Barselskone uden at den var først skreven. Jeg lærte vel mine Taler for største Deel udenad, men da formodentlig Sproget var mig vanskeligere end det danske, havde jeg stedse Papiret for mig, endog det tydske i den danske Kirke, hvor jeg holdt den selvsamme Prædiken paa Dansk.

¹⁾ Vingerne, d. e. de to stive Opslag paa hver Side af Brystet, der støder sammen Nakken og holder Pibekraven oppe.

En besynderlig Hændelse havde jeg engang paa 3die Advent, hvor det Ord »Heuschrecken« forekom, og i den danske Kirke, hvor nu samme Prædiken efter Sædvane skulde bruges, standser jeg ved hiint Ord, og kan paa ingen Maade erindre det danske Ord »Græshopper«, saaledes som jeg kunde bruge det tydske, og det var før den Tiid, at Sognepræsten, Doctor *Kofod*¹⁾ i »Minerva« havde skrevet sin Afhandling om disse Dyr, som han gav det vistnok mere passende danske Navn: Høskrækker. I min Forlegenhed vilde jeg tage min Tilflugt til en Omskrivning af Ordet; en gammel opmærksom Bonde mærker det, reiser sig i Stolen og raaber op til mig: »Det var Græshopper, Faer!« Jeg blev virkelig glad ved den uventede Hjelp, og Talen gik nu sin ordentlige Gang. Jeg takkede Manden og sagde for Spøg: »Skulde Du døe, medens jeg er Præst her, skal Din Liigprædiken sandelig ikke koste Dine Noget, thi Du gjorde mig en stor Tieneste«. Saaledes traf det sig og, at jeg kom til at holde mit Ord; thi den Gamle blev den Sidste, jeg begrov i Karup Sogn. Men sært nok, at jeg fra den Dag aldrig kunde huske det danske Ord Græshopper, naar det faldt mig ind at fortælle Tildragelsen, ja endnu den Dag i Dag har jeg ondt ved at huske det strax. Følgen blev og, at jeg nu arbejdede særskildt Prædiken ud for hver Kirke, over Evangeliet i den ene og over Epistelen i den anden. Det tog mere Tiid, men forøgede og min Færdighed. Som meldt var jeg meget frygtsom i Begyndelsen for at vige fra det Skrevne; ogsaa en sær Omstændighed gav Anledning til at denne Frygt blev jaget paa Dør. I den Tiid, da jeg kun skrev een Prædiken og altid paa Tydsk, bragte jeg mit tydske Manuscript med i den danske Kirke, hvor jeg ved Alteret opdager, at Alterbogen har et andet Evangelium, end den tydske Psalmebog havde viist mig, og efter hvilken jeg skrev over det. Jeg kunde umuligt bruge den tydske Prædiken eller forene den med det danske Evangelium, hvori Jesu skønne Ord forekom: Mit Aag er²⁾ tungt, men min Byrde er let. Vor Biskop *Balles* Ord faldt mig ind, naar han spøgende sagde til Candidater: »Lad Dem aldrig forskrække i Kirken ved, hvad uventet der kunde møde, men bild Dem ind, at det er en Ager med Kaalhoveder, De seer paa!« og jeg fik Mod til at forsøge, hvorlunde en extemporeret Tale vilde lykkes. Jeg lod Degnen synge end een Psalme, og ordnede mine Tanker og holdt mig til Beviser for *Jesu* Ord: Aaget er gavnligt, Byrden er let, og det lykkedes mig saare vel. Jeg blev fra den Dag mindre Slave af Papiret, og tilsidst benyttede jeg det aldeles ikke. Jeg hørte endog engang en af mine Collegers Prædiken, og en tre

¹⁾ *Kofod*, Børge Poscholan, 1752—1839. Sognepræst til Helliggeists Kirke. Ovennævnte Afhandling stod i »Nyt Bibliothek for Physik«.

²⁾ Her husker han feil, i Math. 11,30 staar: »Mit Aag er gavnligt og min Byrde let«.

Timer efter holdt i hans Paahør Prædiken over hans Thema i en anden Kirke. Jeg bemærker ei dette som Noget, jeg brammer af, men lidt Forlegenhed tvinger os ofte til Anstrængelse og lærer os at kiende og benytte vore Evner, som vi ofte tiltroe mindre, end vi bør. En indløbende Omstændighed gjorde, at jeg udgav to Taler¹⁾, trykte i Wiborg, en Prædiken og en Homilie, hvilke begge vandt mig Geheimeraad *Guldbergs*, min Biskops og Wiborg Biskops, den gamle *Tetens*²⁾ Yndest, og bevarer jeg sikkert endnu deres Breve herom. Til disse Taler vare føiede nogle faae Psalmer, der til danske Toner vare oversatte af mig, eller dannede efter den bekjendte tyske ypperlige *Sturm*. Jeg indsendte dem i Afskrift til Biskop *Balle* som Forsøg og Bidrag til vor evangeliske Psalmebog, men modtog Hans Høiærværdigheds Skrivelse, at jeg til den Hensigt kom for sildig, hvilket gjorde mig ondt, da mit Arbeide standsedes, og der findes mange skønne Psalmer i hans Predigt-Entwürfe.

Geheimeraad, Stiftamtmand *Guldberg* i Aarhus havde nu kjøbt sig det saakaldte Hald Slot ved Wiborg, og jeg boede nu om Sommeren denne fortræffelige Mand en 1½ Miil nær. Hans Godmodighed mod Præster, hans Lyst at have Videnskabsmænd om sig, hans Indbydelse eengang for alle: »Besøg mig om Formiddagen og vær min Giæst til Middag«, aabnede mig, som Flere, en saare stor Behagelighed; thi *Guldberg* var en sielden Mand. Han talte ikke blot om videnskabelige Sager, men og om moerende Ting, opmuntrede, uddeelte Gaver til Præsterne i de ringeste Embeder, glædede sig ved at kunne fremskynde bedre Befordring. Med hiertelig Taknemmelighed mindes jeg ham, og vil derfor ei unnlade her at anføre nogle Træk af hans Godhed mod mig. Ikke længe efter hans første Ankomst til Hald viste han den Godhed for mig at forære mig et Exemplar i smukt Bind af hans danske Oversættelse af det nye Testamente. Saa tilbageholden jeg stedse var og frygtsom for de Stores og Riges Selskab eller Tafler, da de som oftest kun ved den Nedladdenhed enten i Grunden selv ville glimre eller kun af Trang tage mod os Smaafolk, fordi de ellers selv mangle Selskab, men saa gandske tause gaae os forbi og aldeles ei kende os, naar de kunne være i deres Liges Cirkler, saa var dette ei Tilfældet med en *Guldberg*; thi Store og Smaa, naar de kun hørte til Videnskabsclassen, vare helst og altid de, der vare ham kiærest. Nu gjorde han efter Maaltid Spadsereture med sine Giæster, nu en Seilads paa Halds Søe, nu førte han os ned i sit Snedkerværksted, hvor han af forskiellige Træsarters Savspaaner havde selvgiorte Træmasser, hvoraf han selv forarbeidede sig Rammer til Kobberstykker, af hvilke han havde en net Samling. Nu gjorde han en

1) »Tvende Kirketaler holdne i Karup Kirke«, Viborg 1799.

2) *Tetens*, Gerhard, 1760—1832. Biskop over Viborg Stift.

Tour i Marken, nu i Samtaler om Historie og Digtere m. m. Selskabet hævdes gjerne mellem 6 og 7 for, som han sagde, at Enhver i Mag kunde komme til Sit. Da jeg og Flere i Vinteren mellem 1797 og 1798 havde lidt stor Skade ved Vinterens Strængthed, skiænkede han mig 30 Rdl. til en Reise til Kiøbenhavn for at søge bedre Embede, og selv var han ei allene den Første, der opmuntrede mig til at søge det da ledigværende Hospitalskald i Randers, men tog endog min Ansøgning, anbefalede den skriftlig og sendte den til Kiøbenhavn. Jeg var altid sikker paa hans kraftige Anbefalinger, som han og særdeles bevaagen bevidnede mig sin Deeltagelse i min Forflyttelse. Ogsaa var det os paa Heden en velkommen Godhed, at han sendte os fra Aarhus frit Bøger fra sit Bibliothek og valgte selv de os nyttigste og nyeste. Kun Skade, at Bibliotheket var saa langt borte. Sandelig, *Guldberg* lever vist i Alles taknemmelige Erindring.

I Aaret 1798 visiterede Biskop *Janson* 2 Dage i begge mine Kirker. For første Dag at kiøre med ham til Karup Kirke maatte jeg end atter en Dag forud møde ham i Thorning Præstegaard, hvor han i den Kirke havde visiteret; ved om Aftenen at komme i Tale med ham om adskillige tyske Digtere blev han virkelig glad, da han hørte, at jeg var bekiendt med dem, og reiste med god Fordom næste Morgen til Karup Kirke, hvor jeg blot catechiseerte, og Biskoppen var vel fornøiet. Vi vare den Dag gandske ene i Præstegaarden, og Hans Højærværdighed besaae mit lille Bibliothek, modtog et kort Indhold af min næste Dags Tale paa Tydsk, indlod sig i exegetisk Samtale med mig om min valgte Text: Underviis den Unge om den Vei, han skal vandre. Den hele Forretning var tydsk og vandt Biskoppens Tilfredshed. Min da 3 Uger gamle Søn *A. Ludvig Berndt¹⁾* var da i Kirke, hvor Biskoppen selv stod Fadder. Jeg fulgte Biskoppen overalt paa Visitatsen og fandt i ham en muntre og behageligere Mand, end man skulde have ventet. Han meddeelte mig nu en saare anbefalende Attest, som jeg sendte Hans Excellence *Guldberg*, hvilken han med sin bilagde min modtagne Ansøgning om det Embede, som jeg dog ikke fik og ei heller kunde vente.

I det tyske Sogn, som i det danske, var Skolevæsenet ringe; Degnen var i hvert tillige Lærer i Skolen og i Grunden en Bonde, men der var og kun et lille Antal Børn. Hver af de store Byer paa den tyske Colonie: Grønhøj og Haverdahl havde sin Skole og sin Lærer. I hiin By *Keller²⁾*, en Mand, der i sin Ungdom havde lært

¹⁾ *Købke*, Andreas Ludvig Bernth, 4. Juli 1798—30. Oktober 1862. Godsforvalter, Kammerraad, g. m. 26. Maj 1821 Kirsten Katrine Storm 18. Oktober 1795—8. Februar 1881.

²⁾ *Keller*, Johan Georg, indvandret fra Mannheim til Odense, hvorfra han kom til Heden som Kirkesanger. Stamfader til Familien Keller.

Skomagerprofessionen, men var en ret ordentlig Mand, der skrev og regnede ret godt, var Sognets egentlige Cantor og sang meget godt. Hans Huus var virkelig et meget peent og ordentligt Huus, thi han havde en meget vakker Kone. I Haverdahl hed Skolelæreren *Breuner*, var og en ret brav Mand, der flittig og efter den Tiid gandske duelig forestod sin Skole og ogsaa maatte, om jeg mindes ret, bestyre Sangen, i det mindste til visse Tider, i Kirken, men var ei saa regelmæssig en Sanger og i mangt og en Bonde, hvis Huus ei var saa peent som hiins. Man brugte baade som Læse- og Lærebog en af min Formand skreven Lærebog, der dog i Grunden ei betydede stort, og det første, jeg tænkte paa, var at indføre som Lærebog.

Det var ikke min Plan med eet at giøre en voldsom Forandring, men hvordan den egentlig var, husker jeg ei mere. Hans Majestæt kaldte mig strax derefter bort. Jeg troer ellers ei, at det vilde været saa vanskeligt; thi ligesom af sig selv smeltede den lutherske og reformeerte Menighed sammen. Vel reiste endnu i min Tiid den reformeerte Menigheds Præst, Pastor *Dalgas*¹⁾ fra Frideritz, een Gang aarlig til Ahlheden for at tage de Reformeerte til Communion, men deres Børn gik med de lutherske her til Confirmation og siden til Alters, uden at Præsten eller Forældrene havde Noget derimod, og jeg troer næsten, at den reformeerte Præst siden slet ikke kom derned. At imidlertid hiin Plan om dansk Skolevæsen alvorlig laae og blev mig i Hovedet, er vist; thi jeg oversatte en særdeles skøn og net tydsk Catechismus med oplysende korte Anmærkninger, hvilken Biskop *Janson* sendte mig, paa Dansk for at bruge den for Begyndere, om min Plan nogensinde skulde tage Begyndelse. Døene Oversættelse findes sikkert blandt mine Papirer.

Tiden faldt mig iøvrigt ikke lang, da jeg selv maatte være mine Børns Lærer. I rolige Vinteraftener havde vi deels Bøger af et Læseselskab i Egnen, og det faldt mig og ind at oversætte Salomons saakaldte Høisang, eller efter mit Skøn: *Idyl*, i danske Ruumvers med oplysende Anmærkninger. Hertil nyttede jeg ofte den mig saa kiære, stille Nat om Vinteren ved min varme Kakkelovn. Jeg fik kun det første Capitel færdigt, og jeg sendte deraf 1 Afskrift til Geheimeraad *Guldberg*, 1 til Geheimeraad *Brandt* i Kiøbenhavn og 1 til daværende Justitsraad *Christen Pram*. Muligen findes og dette blandt mine Papirer.

Dog, førend jeg forlader Ahlheden, gives der endnu Lidt at tilføie. Kirken havde sine Forstandere, der besørgede Viin og Brød og havde Tilsyn med Kirken, der altid blev holdt net istand. Dens lyse Vinduer til begge Sider og et lige bagved Alteret, hvilket jeg

¹⁾ *Dalgas*, Jean Marc, 1752—1811. Reformert Præst i Fredericia.

maaskee før har bemærket, gjorde den ret behagelig munter. Alteret var simpelt, med et Billede, dog ei i den fine Smag. En Præste- og en Degnestoel paa hver af Alterets Sider og Prædikestolen strax nedenfor Alteret. Saavidt jeg mindes, fik jeg oprettet en Slags Fattigkasse, inden jeg forlod Menigheden, og Tavlepengene anvendtes foruden til Viin og Brød til Hielp for enkelte Trængende, som Man dog just ei kiendte stort til. Til Bøger i Skolen troer jeg og, de brugtes, men Alt blev uden videre Regnskab afgjort af Præsten og Forstanderne. Jeg levede iøvrigt i Enighed med Menigheden, kom tidt imellem dem, og mangen vakker Kone sad næsten hver Søndag i varm Stue hos os, indtil Tienesten begyndte, og saaledes og Børnene, som med Moderen skulde indvies i Kirken, thi hiemmedøbte bleve Alle, og de Fleste kom til Præsten, dog hentedes han og til Nogle.

Blandt hvad som mærkeligt traf mig, var, at jeg paa Nytaarsdag 1797 foer saaledes vild i en udmærket Taage, at jeg fra Karup til Præstegaarden, omtrent en lille halv Miil, henbragte paa Heden Tiden fra 3 Eftermiddag til 9 om Aftenen, og havde bestemt troet, at jeg om Natten maatte være bleven der. Min Karl vilde undgaae en Dal med Snee og forseilede saaledes Veien. Saa frygtsomt var den Tiid mig dog ei, da det traf, som det siden har været, da jeg lærte at kiende, hvad det betyder at fare vild paa en Hede i Nattens Mørke. Dog Vinteren mellem 1797 og 1798 var mig skrækkelig og en mig uforglemmelig Vinter. Denne var baade i sin Strænghed og Varighed meget rædsom og følelig. Der faldt en saa overmaade stærk Snee og Fog og Knog, at jeg maatte lade hugge 7 Trappetrin op fra min Have, der laae lige udenfor Vinduerne mod Landeveien, for at komme til Kirken ligeoverfor. Sneen laae saa hoit, at jeg for at kunne see en saakaldet Veirhane paa Kirken maatte i Stuen staae paa en Stoel og kige giennem den øverste Rude af Vinduet. Skiondt overflødigt forsynet med Tørv, der stod som en heel Længde i Gaarden, eller rettere udenfor den som Gaardens fierte Længde, og endog havde ved Siden af sig en Stakke, stor som et godt stort Skuur, lede vi den største Mangel paa Brændsel, fordi de saaledes bleve indknøgede af Sneen, at vi ofte maatte gaae til Sengs om Aftenen Kl. 6 af Kulde; ja tilsidst kom vi i saadan Mangel, at saa velvillige Tydskerne end vare, maatte jeg give 3 M. for et Læs Tørv for at komme til at kunne bage Brød. Rædsomme vare mig de stormfulde Nætter med det skrækkelige Sneefog. Det var, som skulde Gaarden styrte. Alt knagede, og jeg frygtede for, at Skorstenene skulde styrte ned eller Ild skulde opstaae, da denne aldrig var slukket paa Skorstenen, hvilket var os Kiøbenhavnere ukiendt. Men det var ei den største Nød: Imod Foraaret døde vore Faar og Lam, da Veiret endnu i Marts kom igien. I Stuerne pleiede selv min Kone

Faar og Lam, men forgiæves, og da nu Sneen, den Mængde, optøede, gik Vandet saaledes ind under Lederne¹⁾, at vi daglig maatte med Spande øse hele Spande Vand ud. Denne Fugtighed kastede alle mine Drengbørn i en Hudsygdhed, der lignede Skaalkopper, men var saa langvarig, saa smertelig, saa bekostelig, at det saare nedtrykte os Alle, saa meget mere, som Moderen laae længe og smertelig syg af Huller i det ene Bryst. Næsten et heelt Aar forgik, inden mine Børn kom igien til deres Sundhed.

Nu følte jeg min maadelige Stilling med 6 Børn og besluttede at reise til Kiøbenhavn for alvorlig at søge og benytte mig af *Christen Prams* Løfte; da var det, at Geheimeraad *Guldberg*, som meldt, saa ædelmodigt gav mig Reisepenge til Kiøbenhavn. Paa denne Reise besøgte jeg min Svoger Doctor *Schyth*, der da var Capellan i Callundborg, og her mødte mig et casuel Tilfælde, som jeg endnu ei har glemt og neppe glemmer. Han og jeg bleve en Formiddag indbudne til en Frokost hos Postmesteren; men da han formedelst en Brudevielse om Eftermiddagen ei vilde tage Deel i samme, og jeg ei ene vilde gaae derhen, tilbød jeg mig at holde den for ham, naar han vilde gaae med. Da jeg til bestemt Tid mødte i Brudehuset, lod Man mig ei komme for Brudeparret, før Man sang paa det sidste Vers af Psalmen før Vielsen, og hvor nær havde jeg ei tabt min hele Fatning og glemt min Tale, da jeg kiendte Bruden fra en Familie i Kiøbenhavn, hvor jeg saa tidt havde spøgt med hende om at holde hendes Brudevielse, hvorom jeg aldrig drømte. Jeg har ofte tænkt paa .....

Der var nu et lille Kald ledigt, hvorom jeg skrev til *Pram*, men medens han ellers altid gav mig Oplysninger, ansaae han dette for ringe og lovede mig, at han nu alvorlig skulde arbeide for mig. Tiden nærmede sig, at den nye Præsident, *Mollke*²⁾, skulde betræde sin Post. Jeg fik Underretning om, at jeg skulde skrive ham til og underrette ham om mine ringe Vilkaar, hvilket jeg strax gjorde og oversendte Afskrift af mine Anbefalinger, baade af min egen Biskop *Jansons* og af Biskop *Tetens'* i Wiborg m. m., og saaledes bekymrede jeg mig ikke om Noget nu, men overlod Alt til mine Venner, in specie til *Pram*. Jeg fik jo rigtig Brev om nogle ledige Embeder, som Man søgte, men var misfornøiet, da Alt, hvad Man søgte, var; efter mit Begreb, for stort efter den korte Tiid, jeg havde været paa Ahlheden. Uformodentlig faaer jeg at see, at Egtved og Ødsted er ledigt, opsøgte det paa Landkortet og erkjendte, at det var i en kiøn Egn. Da og det var blandt de store, bekymrede jeg mig ei derom, og hvor forundret blev jeg ikke, da jeg uden at

¹⁾ Jysk Ord for Bjælkerne under Gulvets Brædder.

²⁾ *Mollke*, Frederik, 1754—1836. 1799 Præsident i danske Cancelli.

vide, Man i Kiøbenhavn søgte det, fik Dagen efter Juul Brev egenhændig fra Hans Excellence Præsident *Moltke*, og Hans Majestæt allernaadigst havde kaldet mig dertil, især da Brevet var for mig saa smigrende og fra en Herre, jeg hverken havde seet eller talt med. Under 4de Januar 1800 blev mit Kaldsbrev udstedt, og Alle lykønskede mig med min Lykke.«
